

***Extending the Scope of Corpus-Based Translation Studies*, 1.ª edición;
Sylviane Granger e Marie-Aude Lefer
(eds.), Londres, Bloomsbury Academic,
2023, 284 pp.**

Marta García González

Trinta anos despois da publicación do que está considerado como un dos traballos fundacionais dos estudos de tradución baseados en corpus (Baker 1993), Granger e Lefer compilan un interesante volume no que se revisan algunhas das últimas tendencias da disciplina. Composta principalmente dunha escolma das contribucións presentadas na quinta edición do congreso internacional Using Corpora in Contrastive and Translation Studies (UCCTS 2018), celebrado en Louvain-la-Neuve (Bélxica) en setembro de 2018, a obra constitúe una achega necesaria e pertinente ao panorama actual dos estudos de corpus no eido da tradución e a interpretación. Como as propias editoras destacan na súa introdución, os autores, dende diferentes perspectivas, son quen de superar as barreiras da disciplina e demostrar a posibilidade de atopar enfoques interdisciplinarios que enriquecen os estudos de tradución e contribúen á súa actualización.

O volume inclúe nove traballos que se organizan en catro partes diferentes. A primeira delas (pp. 11–64) ofrece un percorrido polos retos actuais dos estudos de tradución baseados en corpus. Comeza, para iso, cun capítulo (pp. 13–41) no que as propias editoras, tras analizar as tres revisións bibliográficas máis recentes no eido dos estudos de tradución (Candel-Mora & Vargas 2013; Zanettin et al. 2015; Van Doorslaer & Gambier 2015), realizan unha revisión detallada dos traballos de tradución e interpretación baseados en corpus dos últimos anos co obxectivo de describir as súas principais características en termos de datos, métodos e obxectos de estudo. Buscan, deste xeito, identificar as tendencias dominantes e mais as principais eivas do eido. En concreto, Granger e Lefer compilan unha mostra de artigos científicos publicados en lingua inglesa entre os anos 2012 e 2019 en doce das revistas máis relevantes

da disciplina e realizan non só un reconto cuantitativo senón tamén unha minuciosa análise cualitativa que lles proporciona unha imaxe detallada do campo de estudo e lles permite identificar posíbeis lagoas e suxerir novas liñas de investigación futuras. Precisamente a identificación de novas oportunidades é o obxectivo principal do segundo capítulo desta parte (pp. 42–64), no que Federico Gaspari revisa tamén os avances máis relevantes realizados no eido nas tres últimas décadas. O autor comeza o seu traballo analizando dous aspectos teóricos básicos aos que considera que os estudos de corpus contribuíron de maneira considerábel: os universais de tradución e a direccionalidade. A seguir, destaca a necesidade de estender os esforzos de compilación e análise de corpus a campos menos convencionais coma as redes sociais, as plataformas colaborativas en liña ou a tradución non profesional. Se ben Gaspari menciona algúns estudos realizados nesta liña (McDonough Dolmaya 2011 e 2012; Olohan 2014; Jiménez-Crespo 2017; Díaz Cintas & Muñoz Sánchez 2006), considera que a importancia destas novas formas de comunicación fan necesario un estudo máis detallado e coordinado. Tamén suxire non esquecer a aplicación dos estudos de corpus á interpretación da lingua de sinais, un eido pouco atendido malia algúns esforzos individuais (González-Montesino, Veiga Díaz & García González 2026).

Os capítulos que conforman a segunda parte (pp. 65–129) do volume ocúpanse das tendencias metodolóxicas e teóricas dos estudos de tradución baseados en corpus. No capítulo 3 (pp. 67–97), Haide Kotze céntrase nos principios teóricos básicos dos estudos da tradución da linguaxe condicionada, que despois ilustra cunha análise da omisión da conxunción *that* en tres variedades do inglés (inglés británico, inglés de Sudáfrica e inglés traducido do afrikaans). No capítulo 4 (pp. 98–129), Stella Neumann, Jonas Freiwald e Arndt Heilmann avogan pola importancia de dar un xiro metodolóxico aos estudos de tradución a través do uso combinado de métodos, que exemplifican no seu traballo coa combinación do estudo de corpus e a análise do comportamento dos tradutores a través de seguimento ocular (*eye-tracking*) e rexistro de pulsacións (*keystroke logging*).

A terceira parte da obra (pp. 131–205) componse de tres traballos de corte empírico que as editoras destacan polo seu emprego de técnicas de extracción de datos, sistemas de anotación e métodos cuantitativos punteiros. No primeiro deles, Ilmari Ivaska, Adriano Ferraresi e Silvia Bernardini

volver sobre a temática da linguaxe condicionada xa tratada por Kotze no capítulo 3, mais agora dende unha perspectiva eminentemente práctica. En concreto, os autores comparan traducións do alemán e o italiano ao inglés e textos orixinais en lingua inglesa escritos por falantes de segunda lingua con textos orixinais escritos por falantes nativos. Os textos comparados pertencen a tres rexistros diferentes: discurso político, argumentación e textos turísticos. A seguir, Heilmann, Serbina, Freiwald e Neumann analizan a tradución da metáfora gramatical, é dicir, a codificación dun contido nunha forma non natural (Halliday 1985) no corpus paralelo inglés-alemán CroCo Corpus (Hansen-Schirra et al. 2012), do que escollen mostras de textos turísticos e de divulgación científica. Os autores escollen diferentes realizacións de grupos nominais ingleses postmodificados coa preposición *of* (ex. *the creation of complex objects*) e intentan determinar as posíbeis causas polas que os tradutores ao alemán optan por desfacer a metáfora gramatical e ofreceren unha tradución máis explícita, por exemplo por medio de verbos. Con esta fin, no traballo analízanse unha serie de variábeis da lingua de partida, coma a categoría semántica, o contexto e o cotexto das construcións. O feito de que as variábeis analizadas non lles permiten aos autores demostrar a súa influencia nas decisións de desmetaforizar as construcións na lingua de chegada suxire a necesidade de valorar variábeis alternativas da lingua de chegada, como a idiomaticidade. Finalmente, Ekaterina Lapshinova-Koltunski utiliza técnicas de aprendizaxe automática supervisada para analizar os fenómenos de normalización (adherencia ás convencións da lingua de chegada) (Baker 1996, 176–177) e *shining-through* (adherencia ás convencións da lingua de partida) (Teich 2003) en tradutores profesionais e estudantes de tradución nun corpus paralelo do inglés ao alemán con textos de diferentes rexistros. Contrariamente ao esperado, tampouco neste caso os resultados permitiron confirmar a hipótese inicial da autora de que os tradutores profesionais tenderían máis á normalización ca os estudantes de tradución. Porén, si amosaron unha maior tendencia a unha ou outra técnica en función do rexistro: a normalización foi a tendencia dominante nos textos de ficción, na divulgación científica e nos discursos políticos. Pola contra, nos ensaios políticos, nos manuais de instrucións e nos folletos turísticos, tanto estudantes como profesionais amosaron unha maior tendencia a seguir as convencións da lingua de partida.

A cuarta e última parte do volume (pp. 209–266) está dedicada á formación de tradutores, un eido ao que os estudos descritivos da tradución baseados en corpus contribuíron considerablemente nas últimas décadas. No seu traballo, Heidi Verplaese valora a calidade de traducións de divulgación científica do inglés ao neerlandés realizadas por estudantes de tradución en diferentes contextos de traballo, co obxectivo de determinar se o uso de corpus especializados monolingües na lingua de chegada mellora a calidade con respecto ao uso do recurso bilingüe *Linguee*. Se ben a hipótese da autora era que o uso de corpus especializados favorecería a eliminación de erros de aceptabilidade e incrementaría os erros de adecuación, os resultados só permitiron confirmar a segunda parte da hipótese, xa que o uso dos corpus especializados provocou unha maior presenza dos dous tipos de erros. O volume péchase coa contribución de Natalie Kübler, Alexandra Mestivier e Mojca Pecman (pp. 207–266), que describen un experimento na aula centrado na tradución do inglés ao francés de frases nominais en textos especializados. Neste caso as autoras comparan os erros rexistrados en traducións realizadas coa única axuda de dicionarios bilingües e bases de datos fronte aos de traducións realizadas cun maior número de recursos, entre os que se incluían dous corpus comparábeis especializados en inglés e francés compilados polos propios estudantes. Novamente, a análise dos erros non amosou diferenzas significativas no número de erros cometidos sen o uso dos corpus e con eles. As conclusións destes dous capítulos fan máis necesario ca nunca ampliar os estudos sobre o uso de corpus en contextos formativos, coa fin de determinar a súa utilidade e a forma en que os estudantes poden aprender a facer un uso máis acaído deles.

En conxunto, os traballos seleccionados polas editoras conforman un volume ben estruturado, que vai dos aspectos xerais aos particulares e da teoría á práctica dun xeito fluído e equilibrado. Non é, nin o pretende, unha obra que cubra todos os aspectos da lingüística de corpus aplicada á tradución e a interpretación, mais trata en todos os casos aspectos relevantes que dan pé á reflexión e abren liñas de investigación abondas para outras tres décadas de estudo.

Bibliografía

- Baker, Mona. 1993. "Corpus Linguistics and Translation Studies: Implications and Applications". En *Text and Technology: In Honour of John Sinclair*, editado por Mona Baker, Gill Francis e Elena Tognini-Bonelli, 233–250. Ámsterdam: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/z.64.15bak>.
- Baker, Mona. 1996. "Corpus-Based Linguistics and Translation Studies: Implications and Applications". En *Terminology, LSP and Translation: Studies in Language Engineering in Honour of Juan C. Sager*, editado por Harold Somers, 175–186. Ámsterdam: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/btl.18.17bak>.
- Díaz-Cintas, Jorge e Pablo Muñoz Martín. 2006. "Fansubs: Audiovisual Translation in an Amateur Environment". *JosTrans. The Journal of Specialised Translation* 6, 37–52. https://jostrans.soap2.ch/issue06/art_diaz_munoz.php. <https://doi.org/10.26034/cm.jostrans.2006.737>.
- González-Montesino, Rayco Hautacupereche, María Teresa Veiga Díaz, and Marta García González. 2026. "Retos de CoMPaTIR: corpus paralelo de traducciones e interpretaciones de la lengua de signos española". En *Traducción e interpretación de lenguas de signos: experiencias hispano-brasileñas*, edited by Rayco Hautacupereche González-Montesino e Carlos Rodrigues, 17–40. Madrid: Dykinson.
- Halliday, Michael A. K. 1985. *An Introduction to Functional Grammar*. Londres: Arnold.
- Hansen-Schirra, Silvia, Stella Neuman e Erich Steiner, eds. 2012. *Cross-Linguistic Corpora for the Study of Translations: Insights from the Language Pair English-German*. Berlín: de Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110260328>.
- Jiménez-Crespo, Miguel Ángel. 2017. *Crowdsourcing and Online Collaborative Translations: Expanding the Limits of Translation Studies*. Ámsterdam: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/btl.131>.
- McDonough Dolmaya, Julie. 2011. "The Ethics of Crowdsourcing". En *Translation as a Social Activity*, editado por Minako O'Hagan, número especial de *Linguistica Antverpiensia* 10: 97–110. <https://doi.org/10.52034/lanstts.v10i.279>.
- McDonough Dolmaya, Julie. 2012. "Analyzing the Crowdsourcing Model and its Impact on Public Perceptions of Translation". *The Translator* 18 (2): 167–91. <https://doi.org/10.1080/13556509.2012.10799507>.
- Olohan, Maeve. 2014. "Why do you Translate? Motivation to Volunteer and TED Translation". *Translation Studies* 7 (1): 17–33. <https://doi.org/10.1080/14781700.2013.781952>.
- Teich, Elke. 2003. *Cross-Linguistic Variation in System and Text. A Methodology for the Investigation of Translations and Comparable Texts*. Berlín e Nova York: Mouton de Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110896541>.

***Extending the Scope of Corpus-Based Translation Studies*, 1.ª edición; Sylviane Granger e Marie-Aude Lefer (eds.), Londres, Bloomsbury Academic, 2023, 284 pp.**

Autoría

Marta García González

Universidade de Vigo

mgarciag@uvigo.es

<https://orcid.org/0000-0002-8076-5630>

Como citar

García González, Marta.2026. “[Reseña de] *Extending the Scope of Corpus-Based Translation Studies*.” *MeTI: Métodos en Traducción e Interpretación* 0: xxx-xxx.